

Kilpeläinen, P. & Holopainen J. 2016. Yrkeskunnandet i grundexamen inom bilbranschen. Helsingfors: Nationella centret för utbildningsutvärdering

Utvärderingen gäller yrkeskunnandet i grundexamen inom bilbranschen. Utvärderingsmaterialet grundar sig på genomförda yrkesprov och på kompletterande material som beskriver hur yrkesproven ordnas. Resultaten ger information om de vitsord som getts för yrkesproven och om verksamheten i anknytning till ordnandet av yrkesproven. Utvärderingen omfattade alla studerande som inledde sina studier för grundexamen inom bilbranschen genom grundläggande yrkesutbildning hösten 2012 och alla enheter som ordnar denna utbildning. Utvärderingsmaterialet samlades in under hela utbildningen, ända till slutet av vårterminen 2015. Vitsorden och de kvantitativa uppgifterna som ger information om ordnandet av yrkesproven kompletterades med utbildningsanordnarnas självvärderingar. Dessutom analyserades yrkesprovsplanerna och beskrivningarna av yrkesproven, som godkännts av det organ som tillsetts för yrkesproven.

För planeringen av utvärderingen och för själva utvärderingen svarade en utvärderingsgrupp som hade följande sammansättning: enhetschef Anu Räisänen (till 9/2015), utvärderingsråd Mari Rääkköläinen (från 9/2015), utvärderingsexpert Tarja Frisk (till 9/2015), Paula Kilpeläinen (från 9/2015) och utvärderingsplanerare Johanna Holopainen (från 1/2016). Vid analysen av materialet och resultaten utnyttjades branschlärarnas sakkunskap.

Utvärderingen av inlärningsresultaten i yrkesutbildningen är till sin natur utvecklande, och utbildningsanordnarnas aktiva deltagande och interaktionen i samband med bedömningen är viktiga aspekter när utvärderingen genomförs. Materialet samlades in direkt när utbildningsanordnarna genomförde yrkesprov. Det faktum att utbildningsanordnarna utför en självvärdering och att feedbackrapporter skickas till utbildningsanordnarna så att anordnarna kan använda dem till att jämföra sina egna resultat med nationella resultat är också uttryck för att utvärderingen är utvecklande till sin natur.

Utvärderingen av inlärningsresultaten grundade sig på yrkesprov, vilket betyder att utvärderingen gällde det studerandes yrkeskunnande. Utvärderingen genomfördes utifrån de krav på yrkesskicklighet och de bedömningskriterier som fastslagits i grunderna för examina och som ska beaktas i utbildningen. När kunnandet i yrkesproven bedöms beaktas hur väl de studerande behärskar arbetsprocessen, arbetsmetoderna, -redskapen och materialen, den kunskap som ligger till grund för arbetet och nyckelkompetenserna för livslångt lärande. Examensgrunderna utgör således en central utgångspunkt för utvärderingen.

Materialet för utvärderingen samlades in av alla utbildningsanordnare (n = 50), av vilka 47 (94 %) deltog i utvärderingen. Materialet omfattade 1 601 studerande och 6 625 yrkesprov. Utvärderingen gällde också specialstuderande. Materialet omfattade 1 151 yrkesprov som genomförts av specialstuderande. I materialet ingick yrkesprovsplaner utarbetade av 36 utbildningsanordnare och 7 657 yrkesprovsbeskrivningar. Självvärderingsmaterial skickades in av 44 anordnare.

Över hälften (54 %) av de studerande fick det slutliga vitsordet goda för yrkesprovet, 37 % berömliga och 8 % nöjaktiga. Sammantaget var cirka 55 % av vitsorden goda, 35 % berömliga och 9 % nöjaktiga. De studerandes vanligaste vitsord i alla föremål för bedömning var goda. De studerande klarade sig nästa lika bra i dessa föremål för bedömning: behärskande av arbetsprocessen, behärskande av arbetsmetoder, -redskap och material och nyckelkompetenser för livslångt lärande. I behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet klarade de sig sämst. Männerna fick bättre vitsord än kvinnorna i alla kompetensområden. De svenskspråkiga studerande fick en aning bättre vitsord än de finskspråkiga. Det fanns skillnader i vitsorden mellan utbildningsanordnarna.

De specialstuderande hade färre berömliga och fler nöjaktiga vitsord än de övriga studerande. Nästan alla (96 %) av de specialstuderande klarade av yrkesproven utan anpassade mål. Största delen (61 %) av de vitsord som specialstuderande fick i yrkesproven utan anpassning var goda. 22 % av vitsorden var berömliga och 17 % nöjaktiga.

Arbetslivsorienteringen i utbildningen genomförs rätt så väl i utbildningen inom bilbranschen. Över hälften (51 %) av yrkesproven i branschen genomfördes i arbetslivet, och i över hälften (54 %) av yrkesproven deltog en företrädare för arbetslivet i bedömningen. Cirka hälften (49 %) av yrkesproven genomfördes i samband med inläring i arbetet. Enligt utbildningsanordnarnas självvärderingar finns det inom bilbranschen god tillgång på platser där inläring i arbetet kan genomföras i enlighet med målen för examen. De ansåg att tillgången på yrkesprovsplatser som är lämpliga med tanke på målen är relativt god. Både i tillgången på platser för inläring i arbetet och yrkesprovsplatser fanns variation mellan regionerna och mellan anordnarna.

Det konstaterades inga statistiskt signifikanta samband mellan pedagogiska lösningar och resurser och inlärningsresultat. Vitsorden för yrkesproven påverkas av vem som bedömer prestationerna. Utvärderingen visade således att det finns utmaningar i fråga om hur kraven på kunnande och bedömningskriterierna fastställs och i fråga om hur kunnande ska tolkas, likaså att arbetsplatshandledarna behöver utbildning, särskilt i bedömning enligt kriterierna och i bedömning av nyckelkompetenserna för livslångt lärande. Det visade sig också finnas skillnader i kvaliteten på yrkesproven och yrkesprovsplanerna samt skillnader mellan organen som tillsatts för yrkesproven i fråga om hur de arbetar. Det konstaterades också finnas utvecklingsbehov när det gäller hur utbildningsanordnarna utnyttjar den uppföljnings- och responsinformation som de samlar in.

Utvärderingen visade på utvecklingsbehov hos utbildningsanordnarna, hos enheterna som ordnar utbildning för grundexamen i bilbranschen och inom utbildningsförvaltningen.